

ahuldade 'moteltasuna, makaltasuna'	«Sumatzen zuen bere arrazonamenduaren ahuldadea, eta bazekien Pauloren aita ere iritzi horretakoa zela.»
aide muxinak 'aire bihurriak'	«Leioha zabalik zegoen eta atea ere bai; bien artean sortzen zen aire muzinak eragin egiten zien lurreko zinta pusketei.»
aintzat hartu 'kontutan hartu'	«Baina aldaketa haiek aintzat hartu izan ez balitu bezala ihar dun zuen bai aurreneko egun hartan eta bai udarak ekarri zituen beste gutzietan ere.»
aitzina 'aurrera'	«Burua arrunt handia zuen mutila aitzina zetorren neska batekin; neskak anitz eragiten zien eskuei mintzatzerakoan.»
akort izan 'ados egon'	«Akort naiz eritzi horrekin, etorri zitzaidan gogora.»
amore eman 'toleratu'	«Eskuei anitz eragiten zien neskak amore eman zion proposamenduari.»
antzeman 'igarri, ohartu'	«...arteana segi zitezkeen begiz umeen korrikak plazan; artean antzeman zitezkeen eguzkiaren zantzuak gainaldez gainalde...»
aran arboladi 'okaran arboladia'	«Zantzuetakoa batek bete-betea ematen zion kanposantuaren aldameneko aran arboladiari, eta argitasun hura zela eta, kolore are eta horiagoa hartzen zuten...»
are eta ahulago 'oraindik ahulago'	«Handik piska batera, doinua are eta ahulago iristen zela ikusiz, hola esan nien lagunei...»
arras 'guztiz, zeharo'	«Festa aitzineko egunetan neska zatarrak arras urduri ibili zen, zeren bere lagunak buru handiarentzat brodatuak zinta hura eskuetaratzea gutzizatzen
arrunt molde geldoan 'oso astiro'	«...amurruin batengana nindoan, eta joan ere sugeen artean usantza den bezala nindoan, zuhurki eta arrunt molde geldoan ibiliz...»
atzera 'berriro, ostera'	«Eguerdi aldera joan-etorri bat egiten zuen etxera (...) gero zerrategira jaisten zen atzera bertan arratsalde gutzia pasatzeko.»
baizen 'baizik, baino'	«Ez naiz Mintzoaren morroia baizen, eta erran nion ongi neritzola, izan zedila hala berak hala izatea nahi bazuen...»
beha 'adi egon, begiratu'	«Beha gelditu nintzaion eta bera dantzan hasi zen; gorputza luzatuz burua kraskatu nion.»
berori 'zu' (errespetuko tratamendua)	«Horregatik etorri naiz berorregana, zerbait argituko didalakoa.»
bide 'antza denez, aidanez'	«Bere anaiak kendu nahi bide zion iturri ttiki hura izter artean zanpatuz...»
bildu 'ekarri'	«—Hire esku zegok Paulo. Hik biltzen baduk zentzura, ez duk ezer gertatuko.»
burrundara 'zarata, txistua'	«...urak egindako burrundara hura bihotzean sartu eta hitz bihurtu izan balitz bezala.»
danbateko 'ateari golpea eman'	«Txabolaren ateari danbateko bat emanez, Paulok Obabako plazaren bidea hartu zuen.»
dardarizo 'dardara'	«Berak ez du kulparik, dardarizoak du kulpa, pentsatu genuen guk.»
deliberatu 'erabaki, ebatzi'	«—Nola ez da betikoa egiten ari?—pentsatu nuen. Eta arratsaren ordu hartan katagorriekin jostatzea zegokiola deliberatu nuen.»
deslai 'galdua, errebelatua'	«Ez nintzen iturriraino hurbilduriko zakur deslaien ikara; areago, ikusia izatea zen nire desira, eta beraiekin gudu egitea.»
diagu / dinagu: 'alokutiboa: dugu. Bestela:	«Berdin dun (da), Teresa. Honi ez zion (dio) azukreak kalterik egingo. Eman egion (egiozu) hirea eta nik egindakoa bion artean jango dinagu.»
diat / dinat 'alokutiboa: dut. Bestela dizut'	«—Ez diat ezer ere, baina pentsatzen nagok aurki lur horren azpira joan beharrean nagoela hemeretzi urterekin...»

dik / din

'alokutiboa: du. Bestela: dizu'

«Etxea norik zaindua izango duk, zerrategia norik zaindua izango duk, baina Danielek hi edukiko hau ala ez dik inor edukiko.»

diosala

'agurra'

«Txirrinaren hotsak erne ziren orduan, eta neska jendea gure ondotik pasa zen diosala bromazkoak eginez.»

dituk / ditun

'alokutiboa: dira. Bestela:

«—Zuen lapurretak ez dituk benetako lapurretak —hasi zen nekazaria joan eta gero— nik bazekiat hori.»

dizkin / dizkik

'alokutiboa: ditu. Bestela:

«Hamazazpi urte dizkin, baina zirri egiteko hogeitazazpi balitu bezala!»

duk / dun

'alokutiboa: da. Bestela: duzu'

«Hori ezin dun izan -eta plazaren erdian gelditu zen.»

ediren

'aurkitu, idoro, topatu'

«Pentsatu zuen bere haurtzaro hartan anitz arrazoi ediren ahal zituela bozkarioz egoteko...»

egokitu

'suertatu, gertatu'

«...ibai tikiaren alboko zerrategira joan zen bertan begizulodunarekin egokituz.»

erdu

'heldu, etorri'

«...bakarrik izen solteak jaso ahal izan nituen, Paulo, Daniel, eta gaizki erdu zitzaizkidan bertze hainbat hitz.»

eredura

'arabera'

«Geroago, udara aurreratuz zihoan eredura, sagar pipita haiek ezkutatzuz joan ziren ibai tikiaren uretatik...»

ernetu

'sortu, jaio'

«Bada apo handi bat gauetan erne egoten dena eta begi zabalik dauden txoriak harrapatzen dituen.»

erpin

'tontor, punta'

«Ibai tikiari segitu nion, behealderantz, haltza zaharren erpinetatik gehiegi apartatzera ausartu gabe...»

etsi

'adore gabe gelditu desesperatu'

«Paulo begi zabalik gelditzen zen ohean sartu orduko, eta etsi ezinez pasatzen zuen gauaren parte gehiena.»

ezeztatu

'suntsitu, desagertarazi'

«Baina ezin nezakeen Pauloren etxeko pareta ezeztatu eta bere barnealdera kirikarik egin, eta ezinezkoa zitzaidan...»

ezten

'akuilua, ziria'

«Bada, gero hau dena plazan jartzen duk (...) eta gazte jendeak hartu bizikleta eta hartu eztena eta zinta bere txokotik ateratzen saiatzen duk.»

gailendu

'irabazi, gehiago egin'

«Ondorengo isilunean areagotu egin zen gelak zeukan usia; argizariarenari izerdi ustelduarena gailendu zitzaion.»

gaituk / gaitun

'alokutiboa: gara. Bestela:

«—Denok ederrak gaitun Jainkoarentzat, Carmen. Hi ere ederra izango haiz bere aurrean gertatzen haizenean.»

gandu

'lainoa, lanbroa, bisutsa'

«...eta lurraren, arnasak -egunez hartutako berotasuna isuriz -ganduaz kutsatzen zuen airea...»

garden

'argi, garbia'

«Hitzak gero eta gardenkiago zetozenez, linburtu egin nintzen ibaian gora, amurra in multzokada lo ikusia nuen alderat...»

gomentano

'komentariotxo'

«—Hire lagun hori ez dun batere itsusia, eh Carmen?... hori izan dun bere gomentanoa.»

hain ... ezen ... bait

'tan ... que ...'

«...hain atsegin haundiz egon ere, ezen bertatik mugi erazteko eta urrun erazteko Mintzoaren beraren aginduak ere gutti izanen zirela iruditzen

hala nola

'esaterako, adibidez'

«...akatsik gabe bateratzen baitziren beren iritziak, hala nola itsasoaren zabaltasunari buruzkoak edo etxeetako pareta zuri eta teilatu gorriek

haltza

'arbola mota. Aliso'

«...haltza zaharren adar artean ibiliz, edo arropaz aldatzen ziren txabolaraino hegal eginez.»

hasperen

'arnasa, hatsa, zinkurina'

«Gero bere hasperena ekarri zuen, urak.»

hau

'zaitu'

«Zergatik ikaratzen hau neska harro horrek, pentsatu nuen Paulori begira. haut: zaitut...»

herrestan 'narras, dandarrez'	«Nekatua nengoen hainbertze herrestan ibiltzeaz, eta une hartan gurutzatzen ari ginen ibai ttikian gelditzea erabaki nuen.»
higitu 'mugitu'	«—Bai?—zegoen lekutik higitu gabe.»
hortxe nonbait 'hortxe-hortxe'	«Berarekin gustatuta egotea Obabatik Ameriketetara joaten ziren mutiletako batekin gustatuta egotea bezalaxe zen, edo hortxe nonbait.»
huake 'alokutiboa denean litzateke'	«Urdina edo jarri ezker baten bat nahastu egingo huake, badakik urdin batetik bestera alde gutxi dagoela.»
ihizi 'ehizean harrapatutakoa'	«...Mintzoa entzun bainuen segidan, eta hala erran baitzidan, alegia bera izan zela alferrikaldu zidana, eta nire premian zegoelako deitzen zidala.»
ilki 'atera, irten'	«Eta Mintzoak ur sakonetatik ur arinetarat ilkitzeko erran zidan, eta egoteko ibai ingurutako orori beha, eta entzuteko ibaiaren urak zekarren hots oro...»
inuzent 'inoxo, gizajoa'	«...artean inuzent, mizpira arbolatik sekula atera gabeko txoria nintzela.»
irabazki 'iragazi'	«Gortinetan irabazki eta gero, eguzki haren argia arrosa kolorekoa bihurtzen zen pasiluan...»
jakinaren gainean 'jakitun egon, berri izan'	«Lehen ere ibilia dun nesken atzetik, jakinaren gainean egongo haiz noski!»
jauzika 'saltoka'	«...mutilaren zalaparta sentitu nuen pasilloan, eta eskaileretan behera jauzika zihoan zintzarriaren hotsa...»
jostun 'joskile, josten duena'	«—Sar zaitez, bai. Hemen txokoa gordeta daukagu zure anaia-esan zion jostun maistrak leihoaren ezkerretara zegoen izkina seinatuz.»
jostundegi 'josteko lekua'	«Hemendik piska batera jostundegia itxi eta hemengo jende guztia gozogintza ikastera joango da.»
karkara 'barre santxoa, barre handia'	«Paulori ia ezkututzeraino kizkurtzen zitzaizkion begiak; Danieli karkara moduko bat ermetzen zitzaion bularretik.»
kasikan 'ia-ia'	«...neska hark ezin zuen Paulo burutik kendu, eta hori urtebete lehenagotik, mutil hura, kasikan ezezaguna izatetik, leku guztietakoa izatera pasa
kilima 'kilikili'	«Eta kilimakoak eginez bere gordelekutik atera erazi zuenean, barre egin zuten biek.»
kirikarik egin 'inor konturatu gabe begiratu'	«Baina ezin nezakeen Pauloren etxeko pareta ezeztatu eta bere barnealdera kirikarik egin, eta ezinezkoa zitzaidan...»
lahar 'sasia, naharra'	«Begiratu nion lurrari hango lahar eta osinei, eta behin adiskide batek kontatutako ipuin bat gogoratu zitzaidan.»
lain 'beste, adina'	«Eta iduri izan zuen (...) birika haiek oso haize gutxi bidaltzen ziotela eztarriraino, bi hitz haiek doi-doi osatzeko lain.»
lanturu 'negar, kexu, erosta'	«Arestian ñimiñoak bezala, orain erraldoiak ziruditen bular hartako birikek; garrasiak zakurren lanturu gainetik zabaldu ziren etxean.»
larderiatsu 'errespetua eragiten duena'	«Paulok oilo loka larderiatsu baten lepo aurpegiak jarri zizkion.»
lerde 'adurra, listu, txistua'	«Maitte maitte egiten ari zitzaiolako edo, mutil handi hura lerdea zeriola jarri zen.»
lerratu 'irristatu, limurtu, sartu'	«Baina ez zen ito. Asko gautu eta gero bueltatu zen etxera, eta atzeko atetik sartuz lerratu zen bere gelaraino.»
lika 'lñiska, lekeda, liga'	«—Apoak harrapatu du bere mihi likarekin.»
linburtu (limurtu) 'irristatu, narraz joan'	«Hitzak gero eta gardenkiago zetozenez, linburtu egin nintzen ibaian gora, amurra multzokada lo ikusia nuen alderat...»

malkar

'aldats handia, amildegia'

«...zerrategiaren gain gainean zegoen mendixka bat seinalatu zigun, esanez malkar hartatik gora abiatuz gero, doinua egundoko indarrez entzuten zela.»

malko zeriola

'negarrez, anpuluak jausten'

«Eskaileretan estropozu eginez, malko zeriola algarengatik, Danielek bere gelarako bidea hartu zuen.»

Maria zena

'Maria izandakoa, hildakoa'

«Ene Maria zenak... duda egiten zuen, aitorten hura egin ez egin –Maria zenak esaten zuen Danielen antzeko beste mutil bat ezagutu zuela gaztetan...»

menera jar

'menderatu, emnpean izan'

«...hurrengo aldi batez txoriren bat edo saguren bat nire mi miztoaren menera jar lezan galdutako amuarrain haren ordainetan...»

mesfidantza

'susmo txarra'

«—Beltza da orduan eraztuna? -begiak kizkurtu zi tuen, mesfidantzaz.»

minbera

'sentibera, kexatia'

«Holaxe sentitzen nuen Obabako lurra Pauloren zai egoten nintzen bitartean: minbera eta kexati.»

mintzo

'barneko solaskidea'

«Mintzoari kexatu nintzaion, hots hura kentzeko mesedez, edo emateko niri mutil hari laguntzeko dohain hobegoak.»

mudatu

'aldatu'

«Orain ere holaxe hentorrenan, eta mudatu egin dun ni ikusi orduko. Hara hor hire bi buruak.»

muin egin

'musu eman'

«—Hi al haiz?—nekazariak muin egin zion eskuan— Zer dugu?»

nagi

'alferra'

«Ordea trebe eta antzatsu da Mintzoa, eta badaki noiz diren bere morroiak nagi, eta noiz den erdua sariak banatzeko tenorea.»

nauk / naun

'alokutiboa: naiz. Bestela: nauzu'

«...Ez dezaala pentsa hire mesprezioarekin ahaztuta nagoenik, baina lagundu egingo diat. Azken azkenean familiakoa nauk.»

nekoso

'nekagarri

«Eskerrak oroitzapen horretan murgildu den, pentsatu nuen. Oso nekosoia egiten zitzaidan pentsamenduari harantz eta honantz segitzea.»

neritzon (iritzi)

'iruditzen zitzaidan

«—Hustu zaitezte –zuzendu nintzaion– bihar puztuko zarete ostera. Hori neritzon hurrengo egunean ere bero handia egingo zuela.»

niagok / niagon (egon)

'nago.

«—Zer dihoa ondo? Asper-asper eginda niagon Danielekin! Hitz egiterakoan txistu zipritzinak botatzen zizkidan...»

nihoak (joan)

'noa

«Hamabost urte besterik ez dituk eta pena handia ematen zidak hire bizkarretara holako karga handia botatzeak, baina ni hiltzera nihoak...»

ninduan

'alokutiboa: nintzen. Bestela: ninduzun'

«Iguzkia berotasuna ematen zion nire odolari, eta indarrez betetzen ninduan, eta ausardiaz. Ez nintzen iturriraino hurbilduriko zakur deslaiden ikara...»

nini negar

'begiko malkoa, anpulu'

«...soinu urrun bat, etxe bateko azken gelan negarrez legokeen nini baten negarra bezalakoa.»

nozitu

'jasan, pairatu, eraman'

«Bere anaiaren pisu guztia gainean nozitud, Paulo argi hari begira gelditu zen.»

obeditu

'esana egin'

«—Daniel! Obeditu egiozu zure anaiari! -esan zuen jostun maistrak, eta beste besotik heldu zion.»

ohostu (ostu)

'lapurtu, ebatsi'

«...esaten zinan nire aitak zerrategia ostu nahi ziola, eta pentsa ezan, familiakoak hitunan.»

orin

'oresta, lunarra'

«—Eta bietan al daukat mantxa?-desafiatu zuen berak zakar, jaiotzatik, belarritik masaleraino, zeukan orin izugarria seinalatuz.»

osin

'putzu, leizea'

«Begiratu nion lurrari hango lahar eta osinei, eta behin adiskide batek kontatutako ipuin bat gogoratu zitzaidan...»

ostro

'hostoa, orbela'

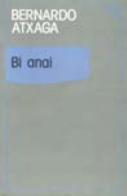
«Brisarak haltza zugaizten ostroak igurtzitzen zituen. Apoek txistu egiten zuten. Zakurrek zaunka egiten zieten itzalei.»

otu

'bururatu'

«Eta hori otu zitzaidanean asko poztu nintzen, zerengatik sentimendu hura berak buruan zeukan hotsa ezeztatzeko erremedio bat iruditu baitzitzaidan.»

peskizan 'pentzuan, menpean'	«—Ordutik zetorkion bere izateko postura hori, horregatik zebilen beti bere anaiaren peskizan.»
pitzatu 'urratu, hautsi'	«—Niretzako, Paulo?—pozak eztarria pitzatzen zion.»
talaian egon 'adi egon'	«Jostundegi guztia talaian zegoen. Neska artetik pasaz Paulok beso batetik heldu zion.»
tema 'seta'	«Izan ere, Paulo bere anaiaren jokaera konprenitzen saiatzen zen gauero. Beste gairik gabe, zaurian sator baten temarekin barreneratuz.»
uhuri 'ulu, aiuri'	«Eta igotzea burutu eta Paulogana bideratzerakoan zakurren uhuriak sentitu nituen. Uhuria haiek lanturu bat osatzen zuten Obabako airean.»
xelebre 'bitxia, barregarria'	«—Bada, aran arboladi horri gauza xelebre bat gertatzen zaio, jauna. Begiratzen diot San Juan bezperan eta alez gainezka ikusten dut.»
xuxurlatu 'isilean esan'	«—Zakurrek –xuxurlatu zion– zakurrek nahasten dute.»
zaidak / zaidan 'zait alokutiboa'	«—Eraztunik ez zeukanat, oraintxe gogoratu zaidan!»
zakarki 'modu txarrean'	«Garrasi eginez besoak libratu zituen, zakarki, eta eusten zienei bultza eginez.»
zamatzaileago 'astunago'	«Oraingoa, ordea, behin ere baino zamatzaileagoa iruditu zitzaidan; paretak urritzen zituela, airea loditzen zuela...»
zanpatu 'zapaldu'	«Makina bat belar zanpatuko du horrek, pentsatu nuen.»
zebilek / zebilen 'dabil alokutiboa'	«Deskuidatzen baldin bahaiz, gu baino gutxiago haiz. Asko eta asko esanka zebilek hortik, harro bat besterik ez haizela...»
zegok / zegon 'dago alokutiboa'	«—Ondo zegon, Teresa, joan egingo naun. Baina egin duena ez zegon egiterik. Ohitura txarrak hartzen baditu, auskalo nola bukatuko duen honek.»
zekiat / zekinat 'dakik alokutiboa'	«—Bazekinat, Carmen, bazekinat. Baina orain joan hadi plazara, Daniel isildu beharra zeukanat –eta Danieli maitte maitte eginez.»
zerrategi 'zura lantzen den tokia'	«Zerrategian hamar bat gizonek egur oholak kargatzen zituzten gurditan, eta berak Pauloren aitarekin hitz egiten zuen idiak lotuta zeuden inguruan.»
zeukat / zeukanat 'daukat alokutiboa'	«—Bazekinat, Carmen, bazekinat. Baina orain joan hadi plazara, Daniel isildu beharra zeukanat –eta Danieli maitte maitte eginez.»
zian / zinan 'zuen alokutiboa'	«Eta niri bakarrik ez, bestela galde egion erretoreari. Erretoreak mezatan ere jotzeko moduan egiten duela esan zinan behin.»
zidak / zidan 'dit alokutiboa denean'	«Bestela etzekit noraino gaiztotuko den arazo hau. Teresaren amak etxean lotuta egon beharko lukeela esan zidak...»
zidanate 'didate alokutiboa'	«—Belaunak dar-dar egiten zidanate –erran zuen eskuei eragiten zienak. Soineko txuri batekin beztiturik zegoen.»
zihoazek 'doaz alokutiboa'	«—Aitari azken igurtziak ematera zihoazek, Daniel.»
zinbuluka 'zabuka, gora eta behera'	«Zinbuluka ikusten nituen korrientetan, edo jiraka zurrunbilotan, edo hondoratuko naiz ez naiz hondoratuko aurreratuz uraren bildu lekuetan...»
zintzarri 'arrana, joarea'	«Susmo hura burutik kentzera ahalegina egiten ari nintzela zintzarri baten hotsak Obabako bi auzo nagusiak batzen zituen bidera errepara erazi zidan.»
ziok / zion 'dio alokutiboa'	«—Ez ziok ardura, oraindik ttikia haiz gauza horiek konprenitzeko.»
zirrara 'hotzikara, emozioa'	«...eta puntu hartan zirrara bátek kurritu zuen nire bizkarrezur guztia, eta isatsa astindu nuen eta urari eragin nion gozoz bestera...»

ziruditen
'dirudite iraganean'

«Ur azpitik izarrek mugikor ziruditen. Bihar ere bero egingen du, etorri zitzaidan gogora.»